

Lapin hyvinvointialueneuvottelu

Aika: 12.1.2022 klo 13.00 – 16.00

Paikka: Teams

Alueen edustajat

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala

Jari Jokela, sairaanhoitopiirin johtaja, Lapin sairaanhoitopiiri

Miia Palo, ylilääkäri/PTH-yksikkö, Lapin sairaanhoitopiiri

Mirja Kangas, palvelualuepäällikkö, Rovaniemen kaupunki

Harri Tiuraniemi, perusturvajohtaja, Sodankylän kunta

Sirkka-Liisa Olli, sote-asiantuntija, Kittilän kunta

Mikko Päckilä, tietohallintojohtaja, Länsi-Pohjan sairaanhoitopiiri

Riitta Luosujärvi, sairaanhoitopiirin johtaja, Länsi-Pohjan sairaanhoitopiiri

Tuuli Miettunen, Saamelaiskäräjien edustaja, Saamelaiskäräjät

Pelastustoimen toimiala

Harri Paldanius, pelastuspäällikkö, Lapin pelastuslaitos

Markus Aarto, pelastusjohtaja, Lapin pelastuslaitos

Ministeriöiden edustajat

Kari Hakari, osastopäällikkö, STM, puheenjohtaja

Veli-Mikko Niemi, osastopäällikkö, STM, varapuheenjohtaja

Taina Mäntyranta, johtaja, STM

Jussi Lind, erityisasiantuntija, STM, sihteeri

Minna Lohtander, erityisasiantuntija, STM

Antto Korhonen, neuvotteleva virkamies, VM

Markku Mölläri, neuvotteleva virkamies, VM

Päivi Nerg, alivaltiosihteeri, VM

Janne Koivukoski, pelastusneuvos, SM

Linda Viitala, johtava asiantuntija, SM

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen arviointipäällikkö asiantuntijana

Vesa Syrjä, kehittämispäällikkö, THL

OSA 1 klo 13.00 – 13.30

1. Tilaisuuden avaus

Puheenjohtaja avasi tilaisuuden.

2. Läsnaolijoiden toteaminen, asialistan hyväksyminen ja neuvottelujen tavoitteiden toteaminen

Todettiin läsnaolijat ja hyväksyttiin asialista. Tämän vuoden neuvottelut ovat harjoitusneuvottelut, joissa kuitenkin jo noudatetaan vahvistettuja lakeja. Hyvinvointialueneuvottelujen fokus on järjestämistehtävän siirtymisessä ja uudistuksen toimeenpanossa.

Neuvottelujen tarkoituksena on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain (612/2021) 24 § mukaan ja pelastustoimen järjestämistä koskevan lain (613/2021) 10 § mukaan yhteisen tilannekuvan tarkastelu ja hyvinvointialueen järjestämistehtävän strategisen tason ohjaus sosiaali- ja terveydenhuollon/pelastustoimen valtakunnalliset tavoitteet huomioiden sekä ministeriöiden ja

hyvinvointialueen välisen yhteistyön edistäminen. Neuvotteluissa seurataan ja arvioidaan hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteutumista. Niissä käsitellään hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon/ pelastustoimen järjestämisen tavoitteita sekä niitä tukevia toimenpiteitä. Ohjaavat ministeriöt voivat tarvittaessa antaa hyvinvointialueelle järjestämistä koskevia toimenpidesuosituksia.

3. Alueellinen puheenvuoro

Alueellisen puheenvuoron piti sairaanhoitopiirin johtaja Jari Jokela. Alueen valmistelu etenee pääosin suunnitellusti ja aikataulun mukaisesti. Alueella omina pohdittavina kokonaisuuksinaan ovat mm. Länsi-Pohjan keskussairaalan sopimusasian tulkinta ja soveltaminen, Simon kunnan palveluiden järjestäminen (kunta kuuluu nykyisin Oulunkaaren kuntayhtymään), sosiaalialan osaamiskeskuksen asema sekä tukipalvelujen siirtymäajan järjestelyt. Haasteena on alueella koettu valmisteluresurssi riittävyys, minkä osalta henkilökunta on osoittanut merkittävää venymistä. ICT:hen saatu rahoitus oli merkittävä, joskin haettuun nähden ero oli suuri. Lapin hyvinvointialueelle esitetään asetettavaksi lakisääteisten toimielimien lisäksi hyvinvointi- ja yhdyspintalautakunta, osallisuus- ja asiakkuuslautakunta sekä pelastus- ja valmiuslautakunta. Alueen erityispiirteinä myös saamenkieliset palvelut. Saamelaiden tarpeet tulee tunnistaa ja ottaa uudistuksessa huomioon esimerkiksi tietopohjan osalta.

OSA 2 klo 13.30 – 14.55

4. Alueen valmistelun ja toimeenpanon tilanne hallinnon, sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen näkökulmasta

4.1 Tilannekuva, nostot huolenaiheista

Jussi Lind esitteli joulukuun tilannekuvan. Tilannekuva pohjautuu alueen itse tekemään arvioon. Alueen toimeenpano etenee pääosin suunnitellusti ja aikataulun mukaisesti. Tietynasteinen resurssiriiski on tunnistettu valmistelutyössä. Hallinto, talous ja tukipalvelujen osalta eräitä tehtäviä on käynnistämättä, liittyen sopimukseen ja tietohallinnon organisointiin. Johtamisen ja osaamisen osalta käynnistämättä eräitä johtamisrakenteisiin ja palvelutuotannon organisointiin liittyviä tehtäviä. ICT:hen liittyen henkilöstöhallinnon ja taloushallinnon ratkaisut ovat nyt selvillä.

4.2 Kustannuskehitys ja investoinnit

Lapin nettokäyttökustannukset maan toiseksi suurimmat. Alueen kustannukset ovat keskitasoa suurempia lähes kaikissa tehtäväkokonaisuuksissa. Erikoissairaanhoidon kustannukset ovat maan kolmanneksi suurimmat. Myös perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon ja kotihoidon kustannukset ylittivät selvästi maan keskiarvon. Kustannukset ovat myös nousseet 2016–2020 hieman maan keskiarvoa enemmän. Ikääntyneiden palvelujen ikävakioidut kustannukset olivat maan suurimpia. THL:n ennakkotietojen (18.6.2021) mukaan somaattisen erikoissairaanhoidon palveluja käytettiin Lapissa vuonna 2020 väestön palvelutarpeeseen suhteutettuna 7 % enemmän kuin maassa keskimäärin. Vastaavasti tarvevakioidut laskennalliset kustannukset olivat 9 % korkeammat kuin maassa keskimäärin. Hoitojaksojen vastaavat tarvevakioidut laskennalliset kustannukset olivat 19 % maan keskitasoa suuremmat, mikä viittaa muuta maata pidempiin hoitojaksoihin. THL:n ennustelaskelmien mukaan Lapin sosiaali- ja terveystalouden kustannusten reaalkasvun ennakoitaan vuosina 2020–2030 olevan keskimäärin 1,0 % vuodessa (koko maassa 1,4 %)

Valtakunnallisesti pelastustoimen käyttökustannusten reaalin kasvu on ollut lineaarista. Pelastustoimen käyttötalouskulujen reaalin vuosimuutos on ollut kuntien peruspalveluiden hintaindeksin vuosimuutosta suurempaa.

Merkittävin investointi kohdistuu Lapin keskussairaalan laajennukseen, lisäksi Länsi-Pohjassa on meneillä Psykiatriatalo-hanke. Alueen tarveperusteinen rahoitus on jatkossa todennäköisesti nykyistä menotaso korkeampi, mutta rahoituslaskelmat päivittyvät vielä ja seuraavia laskelmia tullaan näillä näkymin saamaan huhtikuussa. Alueen näkemyksen mukaan lainakaton laskentakaava on mitoitettu liian tiukaksi. Antto Korhonen selosti laskentatavan, joka pohjautuu sairaanhoitopiirien tämänhetkiseen keskimääräiseen jäljellä olevaan laina-aikaan.

4.3 Tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen

Hyvinvointialueen peruspalveluissa käytössä 38 asiakas- tai potilastietojärjestelmää, erikoissairaanhoidolla sekä sosiaalihuollon erityispalveluilla omat järjestelmänsä. Alueella järjestelmien yhdenmukaistaminen on edennyt, Sairaanhoitopiirit ovat mukana UNA-yhteistyössä Keskusteluissa ollut esillä myös yhteistyöaluetasoinen tietojärjestelmien uudistaminen tai yhtenäistäminen. Tietojohdamisen taso vaihtelee alueella järjestäjittäin merkittävästi ja yhteistyö oli vähäistä. Tietojohdamisen perusedellytyksien täyttäminen edellyttää alueelta vielä merkittäviä panostuksia ennen hyvinvointialueen käynnistymistä. Pelastustoimen tietojenkäsittely-ympäristö tulee perustumaan hallinnon turvallisuusverkkoon.

Siirtyminen erillisiin osioihin

OSA 3 klo 15.00 – 16.00

5. Erilliset osiot: sosiaali- ja terveydenhuolto ja pelastustoimi

5.1. Sosiaali- ja terveydenhuolto

Osallistujat:

Kari Hakari, osastopäällikkö, STM, puheenjohtaja
Veli-Mikko Niemi, osastopäällikkö, STM, varapuheenjohtaja
Taina Mäntyranta, johtaja, STM
Jussi Lind, erityisasiantuntija, STM, sihteeri
Minna Lohtander, erityisasiantuntija, STM
Antto Korhonen, neuvotteleva virkamies, VM
Markku Mölläri, neuvotteleva virkamies, VM
Vesa Syrjä, kehittämisspäällikkö, THL
Jari Jokela, sairaanhoitopiirin johtaja, Lapin sairaanhoitopiiri
Miiä Palo, ylilääkäri/PTH-yksikkö, Lapin sairaanhoitopiiri
Mirja Kangas, palvelualuepäällikkö, Rovaniemen kaupunki
Harri Tiuraniemi, perusturvajohtaja, Sodankylän kunta
Sirikka-Liisa Olli, sote-asiantuntija, Kittilän kunta
Mikko Päckilä, tietohallintojohtaja, Länsi-Pohjan sairaanhoitopiiri
Riitta Luosujärvi, sairaanhoitopiirin johtaja, Länsi-Pohjan sairaanhoitopiiri
Tuuli Miettunen, Saamelaiskäräjien edustaja, Saamelaiskäräjät

Vesa Syrjä esitteli alueen palveluhaasteita THL:n asiantuntija-arvion pohjalta. Pinta-alaltaan maan suurimman hyvinvointialueen väestö vähenee ja ikääntyy. Ikäänntyneiden osuus väestöstä on hieman maan keskiarvoa suurempi. Väestön terveys ja hyvinvointi on useilla mittareilla jonkin verran keskimääräistä heikompaa. Pitkien etäisyyksien takia STM:n poikkeuslupia useilla järjestäjillä. Sote-ammattilaisten rekrytointitilanne vaikea esim. sosiaalityöntekijöiden ja psykologien osalta, mutta terveyskeskusten lääkäritilanne melko hyvä. Saamenkielisissä ja kulttuurimukaisissa palveluissa paljon saatavuushaasteita. Digipalveluja on hyödynnetty hyvin.

Alueen puheenvuoroissa todettiin, että palveluiden paikallinen vaihtelu on ollut tiedossa ja hyvinvointialueella on tavoitteena saada parempaa yhdenvertaisuutta ja tasalaatuisuutta palveluihin.

THL:n asiantuntija-arvion mukaan saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten sote-palvelujen saatavuus ja osaamisen tarpeet ovat merkittäviä. Tietopohja on riittämätön ja systemaattista kansallista tai alueellista tiedonkeruuta ei ole. Palvelujen saatavuudessa on tällä hetkellä merkittäviä puutteita. Ongelma kulminoituu saamenkielisten sote-ammattilaisten ja sote-materiaalien puutteeseen. Koulutusjärjestelmä huomioi heikosti tarpeet. Saavutettavuus on osin heikko myös puutteellisen tiedotuksen takia. Kehittämissuunnitelmat eivät ole tähän asti tuoneet merkittäviä tuloksia.

Alueen puheenvuoroissa todettiin, että useita kehittämistoimia on menossa - myös saamelaisalueen kunnat ovat lisäämässä yhteistyötä ja jakamassa osaamista keskenään. Hyvinvointialue tuo uusia mahdollisuuksia saamelaisten palvelujen kehittämiseen. Yhteistyö saamelaiskäräjien kanssa todettiin tärkeäksi. Todettiin, että saamelaisten palvelujen turvaaminen edellyttää riittäviä resursseja.

THL:n asiantuntija-arvion mukaan nuorten mielenterveys-, päihde- ja lastensuojelupalvelujen riittävydessä ja palvelujen yhteensovittamisessa on haasteita. Nuorten pahoinvointi on lisääntynyt. Erityistason mielenterveyspalveluja käytetään alueella keskimääräistä enemmän, tästä huolimatta nuorisopsykiatrian saatavuudessa on puutteita. Nuoria ohjautuu lastensuojeluun, josta puuttuu mielenterveys- ja päihdeosaaminen. Alueen hajanainen palvelurakenne ja puuttuvat hoitopolut pahentavat ongelmaa. Useita kehittämistoimia on kuitenkin menossa palvelujen yhteensovittamisen vahvistamiseksi.

Alueen puheenvuoroissa todettiin, elintapa-asioiden tärkeys, monialaisen kehittämisen tulee edetä. Ennaltaehkäisyn sekä varhaisen tuen merkitys on keskeinen. Todettiin, että tiivis yhteistyö alueen ja ministeriön kesken vie asioita eteenpäin.

5.2. Pelastustoimi

Osallistujat:

Janne Koivukoski, pelastusneuvos, SM
Linda Viitala, johtava asiantuntija, SM
Pasi Ryyänen, yksikön johtaja, SM
Tiina Snellman, neuvotteleva virkamies, SM
Harri Paldanius, pelastuspäällikkö, Lapin pelastuslaitos
Markus Aarto, pelastusjohtaja, Lapin pelastuslaitos

1) Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen.

2) Osallistujien toteaminen

Todettiin osallistujat.

3) Pelastustoimen palvelutason arviointi

Toimintavalmiusaikojen vähimmäistavoitteet eivät vuonna 2020 täyttyneet kaikilta osin. Ongelmaruudut ovat kuitenkin Lapin pelastuslaitoksella tunnistettu. Osa puutteista korjaantuu muun muassa uuden pelastusaseman valmistumisen myötä. Lisäksi puutteita voidaan korjata vastesuunnittelun avulla.

Palotarkastukset eivät ole toteutuneet valvontasuunnitelman mukaisesti. Resurssit ovat olleet palvelutasopäätökseen nähden alimitoitettut. Vuosien 2021-2022 aikana valvontaresurssi vahvistuu uuden organisaation mukaisesti kahdeksalla palotarkastajan viralla. Valvontasuunnitelman mukaiseen palotarkastustasoon tullaan pääsemään määräaikaisissa palotarkastuksissa vuonna 2023. Siihen asti toimintaa ohjaa riskiperusteisuus.

Koronavuoden aikana tehdyt asiakirjatarkastukset jäivät käytäntöön joidenkin kohteiden osalta. Omakotitalojen omavalvonnan osalta palautusprosentti on ollut kohtalainen. Resurssipula ei kuitenkaan ole mahdollistanut palautteen antamista ja vuoropuhelua asukkaiden kanssa.

Osassa pelastustoimen suunnitelmia sekä varautumista ja väestönsuojelua koskevissa suunnitelmissa on puutteita. Puutteet pelastustoimen suunnitelmien osalta korjataan 31.3.2022 mennessä. Varautumista ja väestönsuojelua koskevia suunnitelmia harkitaan toteutettavaksi yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa.

Lapin pelastuslaitos on pienimpiä Suomen pelastuslaitoksista, mutta sen vastuualue on Suomen suurin (1/3 pinta-alasta). Lapissa on eniten hälytystehtäviä Suomessa suhtautettuna asukas pohjaan. Keskimääräinen paloasemaväli lapissa on noin 80-100 kilometriä. Lapissa on viisi lentokenttää, jonne saapui vuonna 2019 yli 1,3 miljoonaa turistia. Luvun oletetaan kasvavan 6 %:ia vuosien 2022-2023 aikana.

Yli 50 %:ia tehtävistä hoidetaan sopimuspalokuntien voimin. Sopimuspalokuntalaisia on paperilla yli 700, mutta aktiivisia palokuntalaisia eli sellaisia, jotka ovat osallistuneet yli kymmeneen tehtävään vuodessa, on noin 250.

Raskaan kaluston investointivaje on Lapissa 5 500 000 euroa. Palvelutasopäätöksen mukaisen poistoiän (25 v.) ylittäneitä raskaita ajoneuvoja on 23 kpl. Vakavia vanhentumisesta johtuvia puutteita myös muussa kalustossa, erityisesti maastopelastuskalustossa vetoautoineen, huppytyynyissä, väestöhälyttimissä ja leikkureissa ym.

4) Hyvinvointialueuudistuksen toimeenpanon tilanne

Yhteistyö hyvinvointialuevalmistelussa on sujunut hyvin ja pelastustoimen näkemykset on otettu huomioon valmistelussa. Pelastuslautakunta nähdään myös hyvänä asiana.

Lapin pelastustoimen alueella on maarajaa kolmen eri valtion kanssa. Yhteistyö onnettomuustilanteissa sujuu hyvin erityisesti Ruotsin ja Norjan kanssa.

5) Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

6. Tilaisuuden päätös

Erillisosiot päättyivät klo 16.00.